

ПРАВНА ТЕРМИНОЛОГИЈА СТРАНОГ ЈЕЗИКА: ЗНАЧАЈ И МЕТОДОЛОГИЈА ПРЕДАВАЊА

doi: 10.7251/SPM1346189P

Апстракт: *У пословној пракси савременог свијета која је резултат отварања граница, ширења тржишта и великог броја интернационалних компанија, које, дјелујући у различитим пословним и правним срединама, наилазе на одређене потешкоће, потреба за стручњацима, који, захваљујући познавању страног језика, доприносе бољем пословању и ефикасности све је већа из дана у дан.*

Циљ овог рада је управо указати на неопходност језичког образовања правника. Такође, овај рад ће се фокусирати на сам начин предавања страног језика у оквиру правног контекста, његову методологију, неопходне материјале, као и учеснике наставног процеса, предаваче и студенте.

Кључне ријечи: *стручна терминологија, правна терминологија, предавач, студент, наставни програм*

УВОД

Општи тренд глобализације пословне сарадње, почевши од посљедњих пар деценија прошлог вијека, прије свега на економском плану, велики број интернационалних компанија, које послују на новим тржиштима попут Кине и Русије, условио је потребу за стручњацима који могу комуницирати на страном језику и разумјети његову културу и друштвену стварност.

* Професор руског и италијанског језика, Гимназија „Јован Дучић”, Требиње
natasapalavestra@yahoo.com

Пословни људи, у оквиру тог контекста, долазе у контакт са евентуалним партнерима које по први пут виде или тек површно знају. Како су састанци најчешће временски ограничени неопходан је адекватан језички приступ који ће говорницима различитих језичких подручја, припадницима различитих култура, омогућити да премосте ту баријеру, створивши угодно окружење за даљу пословну сарадњу, а кроз могућност директног контакта, лишеног великог броја недоумица насталих као резултат лошег превода.¹

У том свјетлу говорници једног или више страних језика данас чине мост до нових пословних партнера, при чему акценат у њиховом учењу страног језика и његовој каснијој примјени није на усвајању граматичких елемената нити општој пословној терминологији. Наиме, да би побољшали своју пословну ефикасност, а самим тим и продуктивност на тржишту, потребна им је уско стручна терминологија, детерминисана одређеним језичким обрасцима, чији стил карактерише краткоћа, течност, директност, лишена претјеране присности.

Пословна терминологија, употријебљена у одређеном пословном контексту, је спој општег језика и стручне терминологије, јасно детерминисана пословним амбијентом у којем ће бити примијењена.² Самим тим и правна терминологија се разликује од економске, медицинске, машинске и др. стандардизованошћу, тачношћу и јасноћом, што уједно и одређује језик на лексичком, морфолошком и синтаксичком плану.³

1. УЛОГА СТРАНОГ ЈЕЗИКА У ОБРАЗОВАЊУ ПРАВНИКА

Неопходност и вишеструка корист познавања макар једног страног језика у правном свијету у новије вријеме све више добија на значају. Томе и свједочи чињеница да на скоро свим правним факултетима студенти изучавају макар један страни језик.

¹ Ellis, M., Johnson, C., *Teaching Business English*, Oxford University Press, Oxford, 1994, стр. 8

² Ibid, стр. 5

³ Гроздева, Е.Р., Косицына, Е.Ф., Орлова, Б.Н., Чирич, И.В., *Русский язык и культура речи: Учебное пособие для студентов нефилологического факультета*, МГИУ, 2008, стр. 42

Ипак природа учења страног језика у току студија је таква да је висок степен флуентности у његовој употреби практично немогуће достићи без одређеног броја година постојаног учења. Језичка предавања на правним факултетима су јасно ограничена наставним планом и програмом, али у сваком случају предавања правне терминологије у великој мјери могу обогатити језички фонд будућих правника, укључујући чак и оне који се тек тада, на факултету, први пут сусрећу са правном терминологијом тог страног језика.⁴

У контексту њихове даље будућности и пословног ангажовања, они су далеко успјешнији и ефикаснији од својих колега који нису у могућности да комуницирају на језику евентуалног будућег клијента или колеге, а који су страни држављани и самим тим и припадници другог правног система.⁵

Уколико правник може да прати правни процес на страном језику, његова вриједност је вишеструка, поготово у контексту компаративне правне перспективе. Наиме правни текстови могу се читати у оригиналу, а не у најчешће неадекватном преводу. Правни систем је предмет директног проучавања кроз призму директног учествовања у њему, што као резултат има висок степен знања о његовом функционисању и круцијалним разликама у односу на правни систем властите земље.

2. ПРЕДАВАЊЕ ПРАВНЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ

Када је ријеч о правној терминологији, као дијелу пословне терминологије, и њеном предавању од изузетног је значаја нагласити:

- да је то терминологија намијењена одређеним пословним захтјевима студената, тј. стручни вокабулар путем којег постају свјесни културолошких разлика и њиховог утицаја на правни про-

⁴ Curan, V., *The Role of Foreign Languages for Transnational Legal Education*, 23 PENN STATE INT'L LAW, REV. 779 (2005), стр. 780

⁵ Ibid, стр. 779

цес⁶

• да је њено предавање усмјерено ка рјешавању задатака у оквиру свакодневних пословних ситуација у оквиру правног контекста, а које подразумијевају интеракцију.⁷

По мишљењу Робинса, терминологија је дефинисана са два јасна критеријума:

1) предавање је усмјерено ка достизању одређеног, јасно детерминисаног циља⁸ и,

2) сам ток предавања се постепено развија од анализе до одређивања онога што студенти треба да ураде у току курса и одређеног броја карактеристика самог тока предавања, које ће предавачу указати на то да је временски ограничен одређеним и најчешће недовољним бројем часова у оквиру хомогене групе, прије свега одраслих људи заједничког професионалног профила.⁹

У почетку, током 60-их и 70-их година прошлог вијека, предавања пословне (а самим тим и правне) терминологије, се заснивало на читању одређеног текста, разумијевању питања, вјежбањима вокабулара путем његовог понављања које тешко да су осликавале реалне пословне ситуације. Тек током 80-их година прошлог вијека акценат је стављен на развој продуктивних језичких вјештина, односно развој вјештина пословне комуникације које су студентима омогућавале да преговарају, презентују тј. активно употријебе језик.

Они данас управо и желе да у оквиру страног језика изразе све оно што могу и у оквиру матерњег језика. Степен њиховог

⁶ Dudley-Evans, T., ST John, M.J., *Developments in English for Specific Purposes: a multi-disciplinary approach*, Oxford University Press, 1998, стр. 4 / Sim, M.A. http://www.theoundtable.ro/Current/Language/Monica_Sim_Ups_and_Downs_of_Teaching_Business_English_Terminology.pdf, стр. 2

⁷ Dudley-Evans, T., ST John, M.J., *Developments in English for Specific Purposes: a multi-disciplinary approach*, Oxford University Press, 1998, стр. 4

⁸ У енглеској литератури детерминисано као „goal-directed“ види Robinson, P., *ESP Today: a Practitioner's Guide*. Hemel Hempstead: Prentice Hall International, 1991

⁹ Bojović, M., *Teaching Foreign Language for Specific Purpose: Teacher Development*, <http://www.pef.uni-lj.si/atee/978-961-6637-06-0/487-493.pdf>, стр. 488

достигнућа у великој мјери зависиће и од самог предавача као и материјала који се користе у току наставе.

2.1. Предавач страног језика

Најприје треба истаћи да предавач страног језика, као дипломирани филолог и предавач страног језика, не мора посједовати одређено професионално искуство на пословном плану који је предмет његовог језичког предавања или бити стручњак у тој пословној области.¹⁰

Он не би требало да учи како преговарати или водити сам процес. Он је тај који, као стручњак у области језика, презентује и објашњава језички материјал и својим радом доприноси превазилажењу језичких баријера.¹¹ Дobar предавач ће подједнако добро радити и са инжењерима, љекарима, менаџерима, а кључ његове успјешности је у непрестаној евалуацији окружења, фокусираности на систем и процес рада, као и на саме његове учеснике.

На крају крајева, предавање правне терминологије је ипак нешто више од предавања самог језика, изазовније је, укључује нешто специфичније циљеве предавања који захтијевају пажљиво одабране материјале и активности, уско је везано за правну сферу те су пословне и језичке вјештине подједнако важне.¹²

Једна од могућности стицања вјештина на професионалном плану је сарадња са искусним правницима, јер, постављајући питања и пажљиво слушајући одговоре, стиче се увид у амбијент у оквиру којег се изводе предавања. Наиме, евалуација ових људских ресурса је једна од круцијалних вјештина у даљем професионалном развоју предавача.¹³ То је први корак ка јасном детерминисању онога што студенти очекују од њега.

¹⁰ Sim, M.A. http://www.theroundtable.ro/Current/Language/Monica_Sim_Ups_and_Downs_of_Teaching_Business_English_Terminology.pdf, стр. 4

¹¹ Ellis, M. , Johnson, Ц., *Teaching Business English*, Oxford University Press, Oxford, 1994, стр.

¹² Sim, M.A. http://www.theroundtable.ro/Current/Language/Monica_Sim_Ups_and_Downs_of_Teaching_Business_English_Terminology.pdf, стр. 4

¹³ Ellis, M. , Johnson, Ц., *Teaching Business English*, Oxford University Press, Oxford, 1994, стр. 33

У циљу бољег планирања наставног плана и програма, инсистира се на сталним консултацијама са студентима тј. доћи до одговора на питања с ким и везано за шта намјеравају остварити комуникацију, употрејибивши стечене вјештине ван оквира учионице. Тиме предавач постаје свјестан њихових истинских циљева, постављајући приоритете и доприносећи њиховој већој мотивисаности у току самог процеса „предавање-учење“.¹⁴

Друго, кључно питање је шта сматрају најтежим у процесу предавања, чиме се врло лако могу установити вјештине и вокабулар који им недостаје, те се фокусирати на стицање или евентуално побољшање истих.

Ова предавања се и разликују од типичних језичких предавања, чак и на почетном нивоу, управо по томе што су смјештена у одређени правни контекст, за разлику од општих језичких предавања на катедрама за стране језике, што је од изузетне важности приликом писања материјала за студенте-правнике.

Најприје треба почети са изузетно једноставном правном терминологијом, али настојећи укључити културолошке и друштвене елементе другог правног система. Студенти тешко да ће овладати једним високим степеном флуентности, али ће ипак успјети да уоче разлике између два правна оквира који некад постају главна препрека у комуникацији, што је уједно и један од циљева самог предавања.¹⁵

Предавач би своја предавања требао што више приближити стварном животу, инсистирајући на обављању задатака који су блиски реалним пословним ситуацијама, попут састанака, преговарања, телефонских разговора и сл. На тај начин се долази до једног одређеног броја фраза и израза које ће вишеструко моћи употрејибити у каснијем раду.

Самим тим предавач је и креатор наставног процеса, али и онај који ће обезбиједити и сав материјал (уџбеник и додатне материјале) неопходан за наставни процес, а који би требало

¹⁴ Е енглеској литератури се користе термини „teaching-learning“ види Brown, D.G. *Language Assessment Principles and Classroom Practice*. Pearson, 2003

¹⁵ Curran, V., *The Role of Foreign Languages for Transnational Legal Education*, 23 PENN STATE INT'L LAW , REV. 779 (2005), стр.781

да испрате унапријед и заједнички дефинисане циљеве процеса предавања.

Његова истраживачка улога такође није занемарљива: правна терминологија страног језика, као дијела пословне терминологије, још увијек је дио истраживачког процеса, који има за циљ да утврди који вокабулар и које вјештине укључује овај елеменат пословне терминологије. Предавачи и даље настављају да, анализирајући и креирајући наставне програме и наставне материјале, нова сазнања и достигнућа инкорпорирају у наставни процес.¹⁶

У току самог процеса „предавање-учење“ предавачи су често дио и различитих облика евалуације, како тестирања студената тако и евалуације самог наставног процеса, што је од великог значаја како за предаваче тако и за саме студенте. Наиме, тестови ће управо и показати да ли су студенти стекли одређени, раније предвиђен, ниво језичких вјештина, а самом предавачу ти тестови достигнућа¹⁷ су показатељ успјешности наставног процеса.¹⁸ Ипак евалуација не мора бити увијек праћена и тестирањем.

Евалуација степена достигнућа језичког понашања¹⁹ у оквиру одређених задатака у току цјелокупног наставног процеса може бити изузетно корисна, она није везана само за правилну употребу нпр. глаголских облика већ и за правилно пренесену или усвојену информацију, лишену било каквих недоумица, односно евалуацију реализације задатка у цјелини. Већ у овом контексту предавач је у прилици да систематски прати рад студената, својим коментарима евентуално доприносећи њиховом даљем напредовању.

Уколико прилике на факултетима дозвољавају, идеално би било у наставни процес укључити два предавача, оба изворна говорника језика који је предмет предавања, а који су уједно и прав-

¹⁶ Bojović, M., Teaching Foreign Language for Specific Purpose: Teacher Development, <http://www.pef.uni-lj.si/atec/978-961-6637-06-0/487-493.pdf>, стр.490-491

¹⁷ Енгл. „achievements test“ – види Brown, D.G. *Language Assessment Principles and Classroom Practice*. Pearson, 2003, стр.47

¹⁸ Dudley-Evans, T., ST John, M.J., *Developments in English for Specific Purposes: a multi-disciplinary approach*, Oxford University Press, 1998, стр. 16

¹⁹ Енгл. „language performance“ – види Brown, D.G. *Language Assessment Principles and Classroom Practice*. Pearson, 2003

ници школовани у обје државе. У супротном савјетује се избор предавача језика са властитог говорног подручја. Наиме, уколико је процес предавања праћен адекватним материјалом било који квалитетан предавач ће имати и више него довољно информација везано за друштво, правни систем и језик који је предмет предавања, неопходних за успјешан рад.²⁰

2.2. Наставни материјали и њихова аутентичност

Структура правне терминологије у основи је иста као и структура општег језика. Односно, граматичка правила су једнака, али оно што се битно разликује су контекст и вокабулар. Вокабулар се уосталом најбоље усваја у одређеном контексту, због чега је управо тако битан и материјал који се користи у настави.

Поред основног уџбеника који прати наставни процес, користе се и тзв. аутентични материјали, преузети из новина, часописа, правних докумената фирми или са Интернета.

Дефиниција аутентичности материјала има различита тумачења у литератури али са једним заједничким елементом: материјал укључује језик у његовој природној реализацији у оквирима његовог властитог говорног подручја.

Највећи број предавача сматра да је укључивање оваквих материјала вишеструко корисно за наставни процес, будући да они доприносе порасту мотивације студената (уколико је сам наставни план и програм адаптиран у складу са њиховим интересима) и њиховој изложености стварном језику. Оно што је упитно је у којем тренутку те исте материјале укључити у наставни процес, односно на ком нивоу.

Неки сматрају да је употреба аутентичних материјала могућа тек на неком вишем нивоу познавања страног језика, мада се они практично примјењују на свим нивоима, од почетног до напредног.

За студенте на почетном нивоу предавачи најчешће прилагодје њихов садржај, поједностављујући вокабулар и граматич-

²⁰ Curran, V., *The Role of Foreign Languages for Transnational Legal Education*, 23 PENN STATE INT'L LAW, REV. 779 (2005), стр.782

ке конструкције. Тиме се и студенти охрабрују да самостално истражују нове садржаје обично путем Интернета, што доприноси њиховом стицању слободе да на неком вишем степену познавања страног језика могу самостално приступити новој информацији у другом правном окружењу и култури.

ЗАКЉУЧАК

Предавање пословне терминологије на страном језику, те самим тим и правне, подразумејева одређени методолошки приступ самом начину њеног презентовања, односно предавања.

Чињеница да су полазници обично припадници једне хомогене групе, јасно одређује смјер наставног процеса. Предавач страног језика је тај који ће им помоћи да развију вјештине (читање, писање, слушање, говор) неопходне за разумјевање, кориштење или/и презентовање информације у оквиру правног контекста. Он креира наставни план и програм те, преко пажљиво одабраног наставног материјала, даје смјернице у раду са стручном терминологијом, константно евалуирајући њихов напредак, а тиме и наставни процес. У том смислу од изузетног је значаја константна сарадња свих учесника наставног процеса, и предавача и студента.

Наставни материјал је резултат рада не само филолога већ и правних стручњака. Наиме, основни императиви предавања правне терминологије страног језика је аутентичност, релевантност и савременост наставних материјала, будући да она једино и може бити усвојена у одређеном језичком контексту, строго детерминисаном професионалним профилем полазника.

Natasa Palavestra²¹

**LEGAL TERMINOLOGY OF A FOREIGN LANGUAGE:
*Importance and Teaching Methodology***

Summary

In today's world of business, defined by open borders, market expansion and a large number of international companies which operating in different business environments and legal systems encounter certain difficulties, there is a growing necessity for experts which being able to speak a foreign language can improve the company's efficiency. Ability to communicate in mother tongue of a business partner is among key factors of success of any business person, including young lawyers.

Therefore, teaching legal terminology of a foreign language, different from standard language in lexis, syntax and style, focuses on acquisition of certain patterns used in business communication in a specific linguistic context, determined by professional profile of a candidate.

Being a graduated philologist, expert in certain language, the lecturer need not have a specific professional experience in business fields his lessons focus on. Consulting course books and additional materials adequate in terms of authenticity, relevancy and contemporariness, he presents and explains the lexis, helps students overcome language barriers and tends to include social and cultural aspects of that legal system.

Key words: *business language, legal language, teacher, student, curriculum*

²¹ Russian and Italian Teacher High School 'Jovan Dučić', Trebinje

ЛИТЕРАТУРА

- Bojović, M., Teaching Foreign Language for Specific Purpose: Teacher Development, <http://www.pef.uni-lj.si/atee/978-961-6637-06-0/487-493.pdf>, доступно на адреси 30.12.2012
- Brown, D.G. *Language Assessment Principles and Classroom Practice*. Pearson, 2003
- Dudley-Evans, T., ST John, M.J., *Developments in English for Specific Purposes: a multi-disciplinary approach*, Oxford University Press, 1998
- Ellis, M. , Johnson, C., *Teaching Business English*, Oxford University Press, Oxford, 1994,
- Robinson, P., *ESP Today: a Practitioner's Guide*. Hemel Hempstead: Prentice Hall International, 1991
- Sim, M.A. http://www.theroundtable.ro/Current/Language/Monica_Sim_Ups_and_Downs_of_Teaching_Business_English_Terminology.pdf, доступно на адреси 29.12.2012
- Curan, V., *The Role of Foreign Languages for Transnational Legal Education*, 23 PENN STATE INT'L LAW , REV. 779 (2005).
- Гроздева, Е.Р., Косицына, Е.Ф., Орлова, Б.Н., Чирич, И.В., *Русский язык и культура речи: Учебное пособие для студентов нефилологических специальностей*, МГИУ, 2008